

## **ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МОДЕЛЬ ЕФЕКТИВНОГО ФІНАНСУВАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ: ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ**

***Анотація.** У статті досліджена проблематика державно-приватного партнерства як співпраці держави та приватного сектору на довгостроковій основі для досягнення спільних цілей. Зосереджена увага саме на податкових аспектах, таких як відсутність для приватних партнерів податкових преференцій, що призводить до обмеженої результативності механізму державно-приватного партнерства. Для реалізації стратегічно важливих для держави проєктів запропоновано внести зміни до податкового законодавства, які б підтримували партнерство держави і бізнесу для забезпечення суспільного добробуту та сталого розвитку.*

***Ключові слова:** державно-приватне партнерство; приватні інвестори; фінансування відновлення; фінансові ризики; податкове навантаження; податкові стимули; податкові преференції.*

Сучасні виклики, що постали перед Україною внаслідок масштабних руйнувань, спричинених війною, вимагають пошуку нових ефективних моделей фінансування процесів відновлення інфраструктури, економіки та соціальної сфери. Однією з таких моделей виступає державно-приватне партнерство (ДПП), яке у світовій практиці зарекомендувало себе як дієвий інструмент залучення приватного капіталу для реалізації проєктів суспільного значення. Проте ефективне функціонування таких проєктів значною мірою залежить від податкового середовища у якому вони реалізуються.

Сутність державно-приватного партнерства полягає у співпраці держави та приватного сектору на довгостроковій основі для досягнення спільних цілей. Приватний партнер не лише виконує роботи чи надає послуги, а й бере на себе частину ризиків та зобов'язань, пов'язаних із фінансуванням, будівництвом, експлуатацією або обслуговуванням об'єкта. Водночас держава зобов'язується створити сприятливі умови для реалізації такого проєкту. Зокрема, ст.18 Закону України «Про державно-приватне партнерство» визначає можливі форми державної підтримки, серед яких – державні гарантії, бюджетне фінансування, компенсаційні платежі, замовлення продукції та послуг у приватного партнера [1]. Це створює підґрунтя для партнерської взаємодії, але не вирішує питання податкової мотивації приватних партнерів.

Незважаючи на наявність законодавчого підґрунтя для здійснення ДПП, в українському податковому законодавстві відсутні норми, які б прямо регулювали податковий режим таких партнерств. Податковий кодекс України не містить окремих положень, присвячених оподаткуванню операцій в межах ДПП, що підтверджує застосування загального режиму оподаткування. Це означає, що приватні партнери у проєктах ДПП змушені діяти в умовах стандартного податкового навантаження, без урахування специфіки довгострокових проєктів із високим рівнем ризику та капіталоємності. Така ситуація знижує інвестиційну привабливість і суперечить самій сутності

партнерства, яке передбачає взаємовигідну участь обох сторін.

Закон України «Про концесію», який регламентує одну з форм ДПП, також не надає податкових преференцій. Ст. 36 цього Закону прямо зазначає, що на концесіонера поширюється чинне законодавство України на дату укладення концесійного договору, але у разі зміни законодавства в бік його пом'якшення для концесіонера, нові положення починають діяти лише з дати набрання ними чинності [2]. Держава не гарантує стабільності податкового режиму протягом реалізації проєкту, що створює додаткові ризики для інвестора. У свою чергу, ст. 41 закону «Про концесію» передбачає певні компенсації, зокрема сплату земельного податку у випадку делегування функцій замовника будівництва, однак і ці положення не вирішують комплексно питання податкового стимулювання ДПП [2]. Ще однією проблемою є відсутність чітких механізмів застосування податкових пільг до проєктів, що реалізуються у форматі ДПП. Хоча порядок прийняття рішень про надання державної підтримки передбачає індивідуальний підхід до кожного проєкту, у чинному нормативному полі не міститься жодних положень щодо податкових стимулів. Це виключає можливість адресного застосування пільг або спеціальних режимів оподаткування, що могли б компенсувати приватним партнерам ризики та довгострокову окупність таких проєктів. Відсутність відповідного податкового регулювання ускладнює підготовку та реалізацію ДПП, особливо в секторах, що вимагають значних інвестицій та тривалого періоду експлуатації, таких як транспортна інфраструктура, енергетика чи соціальна сфера.

Модель ДПП здатна поєднати ресурси держави та приватного сектору для реалізації масштабних інфраструктурних і соціально важливих проєктів. Проте фактичні показники свідчать про обмежену результативність механізму – за даними центральних та місцевих органів виконавчої влади, станом на 01.01.2025 року в Україні було укладено 200 договорів на умовах ДПП, з яких реалізується лише 22 договори. У їхньому складі – 9 концесій, 6 договорів про спільну діяльність і 7 інших форм співпраці. Решта договорів – 167 – залишаються нереалізованими (114 фактично не виконуються, ще 53 припинені через розірвання або завершення терміну дії) [3]. Такий стан речей засвідчує не лише загальні інституційні проблеми в реалізації партнерства, а й гостру потребу в удосконаленні податкових умов для його впровадження. Відсутність чітко визначених податкових стимулів для учасників ДПП стримує приватні інвестиції в публічні проєкти, знижує рівень довіри до держави як партнера та створює додаткові фінансові ризики. Зважаючи на низький відсоток активних договорів, доцільним виглядає розроблення спеціального податкового режиму, що включатиме податкові пільги, прискорену амортизацію, відшкодування ПДВ та інші стимули, спрямовані на зниження вартості участі бізнесу у відновленні країни.

Таким чином, державно-приватне партнерство є важливим інструментом фінансування післявоєнного відновлення України, однак його реалізація стримується недосконалим податковим регулюванням. Відсутність прямих норм у Податковому кодексі, що враховують особливості ДПП, а також відсутність стабільного податкового середовища знижують інтерес приватних

інвесторів до участі в таких проєктах. Для забезпечення ефективного запуску механізмів ДПП та реалізації стратегічно важливих для держави проєктів необхідно внести зміни до податкового законодавства. Йдеться не лише про запровадження пільг, а й про створення комплексної податкової політики, що підтримуватиме партнерство держави та бізнесу для забезпечення суспільного добробуту та сталого розвитку.

### **Перелік джерел посилання**

1. Про державно-приватне партнерство: закон України від 01.07.2010 № 2404-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text> (дата звернення 09.05.2025).
2. Про концесію: закон України від 03.10.2019 № 155-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-20#Text> (дата звернення 09.05.2025).
3. Стан здійснення ДПП станом на 01.01.2025 в Україні. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26?lang=uk-UA&isSpecial=True&title=StanZdiisnenniaDppVUkraini> (дата звернення 09.05.2025).